

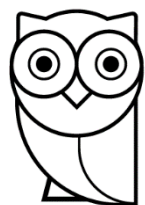
Undervisningsforløb:

Lokalhistoriske kildepakker – Indre by (Skoleliv og arbejde)

Kildemateriale: Erindring nr. 1078 – Anders Ejner Andersen (periode: 1891-1905), 1969

Uddrag af Anders Ejner Andersens pensionisterindring fra 1969. Her fortæller han om sit arbejde som barn og sin skolegang, der var præget af streng disciplin og fysisk afstraffelse.

Find den samlede erindring her: <https://kbharkiv.dk/permalink/post/18-1159>

KØBENHAVNS
STADSARKIV

Arbejde

Den første plads jeg havde var hos en ældre dame, hvis mand var portner på Frederiksberg Slot, når jeg kom fra skole gik jeg derud. Først hentede jeg 6 Tuborg til manden (fhv. militærmusiker, veteran fra 64). Så blev jeg sendt i byen med blondekapper, som konen syede; ingen ældre kvinde kunne undvære en sådan kappe, når hun var hjemme. Jeg kom til herskabsfruer, der blev der sagt ved herskabsdøren når tjenestepigen tog imod, det bedste sted jeg kom var på Vartov, de gamle koner gav mig gerne to øre af deres små indtægter, når jeg så kom tilbage til slottet fik jeg 10 øre så jeg kunne køre hjem med sporvogn og så gik jeg ned til Slotskroen, (der var endnu lukkede lysthuse med kulørte ruder ud til gaden) når så den første sporvogn kom begyndte jeg at løbe bag efter, hver gang konduktøren gik ind i vognen for at billettere sprang jeg på vognen og sådan gik det lige til Halmtorvet (nu Rådhuspladsen) så havde jeg sparet ti øre og det var til en stor æblekage hos melhandleren i Vester Voldgade, resten af dagen kunne jeg så lege. Lønnen på slottet var 1,25 kr. pr. måned, men det var jo let arbejde og jeg kun 9 år,

Men tiden gik og jeg fik plads hos en isenkræmmer, det kunne være hårdt i sne og regn, dårlige veje med trækvogn, arbejdstid fra kl. 2-8, lørdag til kl. 11. Lønnen 2 kr. pr. uge, den skulle jeg afleveres derhjemme, men den gik i Bikuben (også af drenge kaldet "Spyfluen"), når man fik drikkepenge fortiede jeg det, det gik til mad 4 æbleskiver og 2 øre syltetøj, var der penge så et glas mælk så var det godt. Om søndagen var det først til urtekræmmeren, så ved middagstid i søndagsskole og derpå i Cirkusvariété 25 øre ståplads på galleriet, det var om vinteren, om sommeren gik turen til Charlottenlund, og sommetider til Ermelunden – ud ad Bernstorffsvej, for jernbanen kostede 15 øre, og så kunne der blive råd til et glas hvidtøl i Lundeuskroen til 2 øre. Hæ min far fri gik turen altid til Vester Kirkegård, møg kedelig – ud af Ny Vestergade (nuværende Tietgensgade) og Sønder Boulevard som kun var bebygget på den højre side, i midten gl. jernbanevold og så strandenge ud til Kalveboderne.

Den første plads, jeg havde, var hos en ældre dame, hvis mand var portner på Frederiksberg Slot. Når jeg kom fra skole, gik jeg derud. Først hentede jeg 6 Tuborg til manden (fhv. militærmusiker, veteran fra 64). Så blev jeg sendt i byen med blondekapper, som konen syede; ingen ældre kvinde kunne undvære en sådan kappe, når hun var hjemme. Jeg kom til herskabsfruer, og der blev sagt tak ved herskabsdøren, når tjenestepigen tog imod. Det bedste sted jeg kom, var på Vartov, hvor de gamle koner gerne gav mig to øre af deres små indtægter. Når jeg så kom tilbage til slottet, fik jeg 10 øre, så jeg kunne køre hjem med sporvogn, og så gik jeg ned til Slotskroen, hvor der endnu var lukkede lysthuse med kulørte ruder ud til gaden. Når så den første sporvogn kom, begyndte jeg at løbe bagefter, og hver gang konduktøren gik ind i vognen for at billettere, sprang jeg på vognen, og sådan gik det lige til Halmtorvet (nu Rådhuspladsen), så havde jeg sparet ti øre, og det var lige til en stor æblekage hos melhandleren i Vester Voldgade. Resten af dagen kunne jeg så lege. Lønnen på Slottet var 1,25 kr. pr. måned, men det var jo let arbejde, og jeg var kun 9 år.

(6)

Men tiden gik, og jeg fik plads hos en isenkræmmer. Det kunne være hårdt i sne og regn, dårlige veje med trækvogn, arbejdstid fra kl. 14-20, lørdag til kl. 23. Lønnen var 2 kr. pr. uge, men de gik i Bikuben (også af drenge kaldet "Spyfluen"). Når man fik drikkepenge, fortiede jeg det, for det gik til mad: 4 æbleskiver og for 2 øre syltetøj, og var der penge så et glas mælk, så var det godt. Om søndagen var det først til urtekræmmeren, så ved middagstid i søndagsskole og derpå i Cirkus Variété – 25 øre for en ståplads på galleriet. Det var om vinteren. Om sommeren gik turen til Charlottenlund, og sommetider til Ermelunden – ud ad Bernstorffsvej, for jernbanen kostede 15 øre, og så kunne der blive råd til et glas hvidtøl i Lundeuskroen til 2 øre. Havde min far fri, gik turen altid til Vestre Kirkegård (møgkedelig) ud ad Ny Vestergade (nuværende Tietgensgade 9, og Sønder Boulevard, som kun var bebygget på den højre side, i midten Gl. Jernbanevold og så strandenge ud til Kalveboderne.

(8)

Skoleliv

Nu vil jeg skrive om hvorledes en skoledag kunne forme sig for mig i 1895-1902. Kl. 8 skulle der synges en morgensang regnelæreren fhv. skuespiller enkemand drak morgenkaffen ^{eller en bitter} på hjørnet af ~~heller~~ ^{Ny} Kongensgade (hvor katolikkerne senere byggede et kloster) der lå en villa med lidt have, "Villa Caféen", når han så kom ind i klasseværelset med høj hat er det sket at han slog stokken i det nærmeste bord og råbte "Syng for satan" og så brølede vi altid "I østen stiger solen op" efter at vi havde sunget et par vers råbte han holdt.

2. time religion, læreren cand. theol. opremsen af den lille katekismus og en masse salmevers, han så jeg hørte til i Rahbeks Allé (åndssvag), overnærte regnlære kunne ikke lide denne sin kollega og så, som vi drenge hørte, at han var en "eks patient idiot" og så slog han kors med armene. 3. time skrivning, lærer fhv. hovmester, vi lærte at skrive smukt. 4. time naturhistorie: han og hun blomster, støvdragere o. s. v. forstod ^{jeg} ikke noget af det. Regnelæreren en fin lille mand, som også var lærer på Orlogsværftet, men holdt meget af at bruge spanskrøret, jeg tænkte ofte at jeg kunne bukke begge ender sammen på ham, godt jeg ikke gjorde det, så var jeg kommet på Internettet eller Flakkebjerg.

Nu vil jeg skrive om, hvorledes en skoledag kunne forme sig for mig i 1895-1902. Kl. 8 skulle der synges en morgensang. Regnelæreren – forhenværende skuespiller og enkemand – drak morgenkaffen eller en bitter på hjørnet af Ny Kongensgade (hvor katolikkerne senere byggede et kloster). Der lå en villa med lidt have "VillaCaféen". Når han så kom ind i klasseværelset med høj hat, et det sket, at han slog stokken i det nærmeste bord og råbte "Syng for Satan", og så brølede vi altid "I østen stiger solen op". Efter at vi havde sunget et par vers, råbte han: "Holdt".

(10)

2. time religion, læreren var cand.theol. Der var opremsning af den lille katekismus og en masse salmevers. Han sagde, at jeg hørte til i Rahbeks Allé (var åndssvag). Ovennævnte regnelærer kunne ikke lide denne sin kollega og sagde, som vi drenge hørte, at han var en "ekspatient idiot", og så slog han kors med armene. 3. time var skrivning, læreren var fhv. hovmester, vi lærte at skrive smukt. 4. time naturhistorie: Han- og Hunblomster, støvdragere o.s.v.. Jeg forstod ikke noget af det. Tegnslæreren var en fin lille mand, som også var lærer på Orlogsværftet, og som holdt meget af at bruge spanskrøret. Jeg tænkte ofte, at jeg kunne bukke begge ender sammen på ham. Det var godt, jeg ikke gjorde det, så var jeg kommet på Internettet eller Flakkebjerg.

(11)

Men nu kommer der en særlig omtale om gymnastiktimen, ~~hvor jeg bliver~~
færdig, stor og stærk var jeg og jeg kunne røre mig. Gymnastiklæreren, gl. veteran,
krigsassessor, dekoreret med ordensbånd o.s.v. en meget nobel person, det var lige
fra de meget ^{fine} pudrede støvler til den høje hat og det var et mandfolk for mig,
men frygtet af mangen ^{en} mors dreng. Jeg havde kommandoen inden han kom, så var
vi stillet op på linie og jeg råbte: "Ret! se til højre, o.s.v." En dag overraskede ^{vi andre drenge, der var borte}
han mig, der var en syndig ballade, hvem var det? ^{Spørgte han: "Hvem var det?"} Jeg loj, det er os alle, det
kan jeg lide, det er kammeratskab, han tog en stol satte sig ned og så måtte vi

passere ham i gåsegang, bukke os og fik alle 1 slag. Det morede mig, jeg selv
var så vant til det, men de andre finere, artige mors drenge, fik det gød ved
hvad de tænkte?

Om sommeren var der badning og svømmeundervisning
fra 15 Maj til 15 September enten det så var varmt eller koldt. Vi
marcherede i en kolonne ude på gaden drejede til højre ned mod
Langebro, først passerede vi Rysenstengsgade der lå kun den fine skole
(Engelhardt's) der gik vist kun piger, havde der gå drenge, havde jeg været op
at slåst med dem. Derefter passerede vi resterne af volden og så ud på
Langebro,

^{når vi}
nåede badeanstalten, så af med tøjet og ud på 2 flåder, det var ikke rart,
først en våd og kold korksele, så et hop ud i vandet, havde man vandskræk
så en rigtig dukkert og så et tag i flåden hvor man blev af forskåret af
muslinger, lidt efter op, håndklæder havde vi ikke, men så en løbetur ^{oppe}
på volden og så igen over Langebro, uden trit, hjem til skolen og så var skjorten
svart tør,

Men nu kommer der en særlig omtale af gymnastiktimen. Stor og stærk var

jeg, og jeg kunne røre mig. Gymnastiklæreren, gammel veteran, krigsassessor, dekoreret med
ordensbånd o.s.v. var en meget nobel person, det var lige fra de meget fine pudrede støvler til den
høje hat. Det var et mandfolk for mig, men frygtet af mangen en mors dreng Jeg havde
kommandoen, inden han kom. Så var vi stillet op på linie, og jeg råbte: "Ret – se til højre o.s.v." En
dag overraskede han mig, og der blev en syndig ballade. "Hvem var det?" spurgte han. Jeg loj. "Det
er os alle". "Det kan jeg lide, det er kammeratskab". Han tog en stol, satte sig ned, og så måtte vi
passere ham i gåsegang, bukke os og fik alle 1 slag. Det morede mig, jeg selv var så vant til det,
men de andre finere, artige mors drenge – Gud ved, hvad de tænkte?

(11)

Om sommeren var der badning og svømmeundervisning fra 15. maj til 15. september, enten det så
var varmt eller koldt. Vi marcherede i en kolonne ud på gaden, drejede til højre ned mod Langebro,
først passerede vi Rysenstengsgade. Der lå kun den fine skole (Engelhardt's); der gik vist kun piger,
havde der gået drenge, havde jeg været oppe at slås med dem. Derefter passerede vi resterne af
volden og så ud på Langebro.

Når vi nåede badeanstalten, så af med tøjet og ud på 2 flåder, det var ikke rart, først en våd og kold
korksele, så et hop ud i vandet. Havde man vandskræk, så en rigtig dukkert og så et tag i flåden,
hvor man blev forskåret af muslinger, lidt efter op, håndklæder havde vi ikke, men så en løbetur
oppe på volden og så igen over Langebro, uden trit, hjem til skolen, og så var skjorten snart tør.

En dag

sprang jeg i vandet uden lærerens tilladelse. Han havde ansvar for, at vi ikke kom ind under
flåderne og druknede, men jeg var en trænet svømmer, dykkede ned under flåden og kom op på den
anden side. Så blev jeg kaldt op og fik et slag på den ene våde balle, og der sad alle hans fem fede
fingre til stor moro for mine kammerater.

(11-12)